

Dostluk aklyň ýarydyr

Category: Halk döredijiligi we rowaýatlar, Kitapcy

написано kitapcy | 22 января, 2025

Dostluk aklyň ýarydyr

DOSTLUK AKLYŇ ÝARYDYR / rowaýat

Ene-atasynyň pent-u nesihatyny tutman, ömrüniň otuz bäş ýylyny ýekelikde geçiren, tekepbir adam bar eken. Geneşdir maslahata asla gulak asmandyr. Ene- atasynyň agtyk-çowluk söýmek umydyny ellerinden alansoň, bu biçärelerem şol arzuwlary bilen ahyret saraýyna sapar edipdirler. Deň-duşlary öýli işikli, bagtyýar maşgalaly bolup, deňinden ötüberensoň, daşynyň çolaranyny duýan bu adamyň kellesine azaşyp, bir pikir gelipdir. Ol uzaklara garap oturşyna özi özune:

– Bäh, şü illeriň öwüp, arşa çykaryp ýören pirleri nädip maşgalasy bilen oňşuk edip ýaşaýarka?! Ýa-ha şulara gowy maşgala duşýar, ýa-da...?

Aý, garaz, iki gezek öý-işik bolanam bolsam maň-a göwün diýenim duşmady. Ýigrenenim heleý geňeşli bolmak. Bir syrjagaz-a bardyr munuň. Gel gowusy şu ýakynda ýaşaýan piriň ýanyna baryp göreýin – diýip, ýola rowana bolupdyr.

Balh welaýatam Öwlüýäler ummany bolansoň gaty uzaga-da gitmeli bolmandyr.

Sähelçeräk geçensoň, Balhda yslam dünýäsiniň taryhyna "Bes" - öwlüýä ady bilen girip, meşhurlyga ýeten, Hoja Abdylly Ensary hezretleriniň hanagähine gelipdir.

Bu gapa ilkinji gezek gelensoň, özüni äşgär etmek maksady bilen gapyny kakmakçy bolaýanda, iki otagly jaýyň çepkisinden aýal maşgalanyň:

– Aýu, atasy! Uzakly günü ybadat bilen geçirip, tamdyrymyza towza çöp gerekligini ýadyňyzdan çykardyňyz-a. Myhman mediwan gelse-de abraý däl-ä çöreksiz oturmak – diýen zenanasyna:

– Häzir turdum. Wah huşum bar bolsyn. Ynha basymjak alyp geläýerin – diýip, beren jogabyny diňläp, öz ýanyndan pyşyrdap:

– Ýa pir aga, sen-ä oňardyňow! Aýalyň her talapyna atylyp turjak bolsam görmän durunmy diýsene. Gowusy duýmankalar öňki gullugma, öňki dullugyma gideýin -diýip, yzyna öwrülip gaýtmakçy bolanda, eline maňňalydyr ýüpüni alyp çykan pir hezretleri:

– Aý myhman ýigit, saklanaweriň! Gapa gelip habar gatman gidibermek öý eýesini gumana goýmak bolar. Hoş geldiňiz! Habarlaşaweriň!

Ol yzyna öwrülipdir-de, salam berip, oňa:

– Hä! Siziň daşardan işliräkligiňizi eşitdim-de päsgel bermezligi ýüregime düwüp gaýdyberdimPir:

– Her halda bolsagam myhman gaýtaran günümüz ýokdyr. Ine, şu çöketde odunymyz bar minnetsiz. Alyp gaýdybermeli. Oňa çenli duz tagamam ýetişer – diýip, yzyna tirkäp odunly oýa ýeteninem duýmandyrlar.

Pir hezretleri amatly ýerde myhmanyňy oturdyp, odun ýygмага başlapdyr.

Mundan nädip gitmäniň alajyny gözläp oturan myhmanyň gözi piriň odun ýyggyşynda eglenipdir.

Pir maňňaly elini oduna uzadandan gujagy dolup, ýüpüň üstüne goýup ýetişenok. Öz-özünden ýyggylyp duran. Ol ýigit:

– Iki sany ýere ýazylan ýüpleriň üstüne goýulan odunlaryň birini maňa götertjegow büý-ä – diýip, uly azara galypdyr. Odunlary eşege ýüklenişi ýaly iki taý edip çykaýşyny görüp:

– Hä, büý-ä ulaga ýüklemekçi bolýar ekeni – diýip, uludan demini alyp oturşyna äpet bir ýolbarsyň geleninem duýmandyr. Pir:

– Hä dostum! Senem geläýdiňmi, hany bärräk süýşiň – diýip, boýnundan tutuşyna odunyň golaýyna eltip ýüküni urupdyr.

Edil şo pursat-da bilek ýaly ýogyn ýylan piriň aýagynyň deňine gelipdir. Pir ýylanyň guýrugyndan tutaga-da, gamçy ýaly edip, ýolbarsyň sagrysyna urup:

– Ýörüň myhman! Bu işimiz-ä bir oňat bitäýdi. Nesip edenden tagam iýip, siziňem habaryňyzy alaryn.

Bu keramatlary aklyna sygdyryp bilmän duran myhmanyň boýun bolmakdan başga çäresi galmandyr. Pir ýüküni düşürip, ol jandarlary hem boşadyp, öýüne girmekçi bolanda haýran

merasymlykdan özüne gelen ýigit:

– Eý keramat eýesi pirim! Siz meniň iki sany sowalyma jogap beriň-de, meni ugradyň!

Onuň ýagdaýyna ýetik pir:

– Mürehed-ä däl myhman. Onsuzam sizi ýadatdym. Dillenip dursaňyz habaryňyzy almaly bolaryn. Soraň! Ol:

– Siz keramatyňyz bilen ýolbarsa ýük urup, ýylany gamçy edip, odunlary eliňize getirip bilýän halyňyza muşt ýaly zenanaňyza diýen etdirmäge güýjiňiz ýetmeýär. Şonuň sebäbini bilmek isleýärin?

Pir, onuň tekepbirlikden kör bolan köňlüne paýhas nuruny saçyp:

– Eý ýigit! Bil we ägä bolgyl! Öýüň keşigi öýden örlänleredir. Muňa tedbirkärlik diýilýändir. Bu ýaşaýşyň ýarydyr.

Ene ýolbars bilen dost bolmasaň erkegi üstüne ýük urdurmaz.

Her bir tagnaly sözüň awusy ýylanyň zäherinden awulydyr. Oňa oňşuk etmeseň ýylan guýrugyndan tutdyrmaz. Çünki "Dostlaşyk aklyň ýarysydyr."

Ýeke aýala oňşuk etmek bolsa her iki bagtyň biridir -diýipdir. Jahyllykdan igläp, göýdük bolan bu ýigit, öz ýalňysyna göz ýetirip, toba edip, piriň hyzmatynda gol berip ýaşaberipdir. Birnäçe ýyllap ylym edep öwrenip, öýli-işikli bolup, maksat myradyna ýetipdir.

Taýýarlan: Aşyr Salyh Ogly.

Halk döredijiligi we rowaýatlar